

Crítica literària. El repte i el misteri de El viatge de Tobies Hoppenhaimer a la recerca de Turbània, de Biel Martí

Un relat de: [Vicenç Ambrós i Besa](#)

"-Tot és cíclic -va dir el vent-. Les històries més petites repeteixen les històries més grans. La vida d'una pedra repeteix la història d'una muntanya, igual que la vida d'un home repeteix la història de la humanitat."
De "El viatge de Tobies Hoppenhaimer a la recerca de Turbània", Capítol IV ("la Revolta de les Pedres"), de Biel Martí.

Qui s'atansi per la prolífica obra de Biel Martí (Barcelona, 1973) publicada en aquesta pàgina trobarà un estil fresc, amè i directe d'aquells que enganxen amb facilitat. Dos punts sobre aquesta afirmació, controvertible de soc-arrel atès que jo, de crític literari, en tinc tant com qualsevol de vosaltres.

He dit "prolífica". Sí senyores i senyors, prolífica. Tant en quantitat com en qualitat, i això últim és el que roman per sobre de tot. Tres són les novel·les (comptant-hi el creuer amb les seves respectives animadores) que aquest autor ens ha brindat per mitjà d'RC, això si els meus comptes no fallen. Ho dic perquè, no sé com, però acostumen a fallar amb matemàtica precisió, cosa que espero que almenys ara no succeeixi. Altrament, és clar, el ridícul fóra escandalós. Si bé en aquesta categoria l'englantina fóra per altres nostrats personatges d'aquesta bonica terra de parla catalana que ara ens acull.

Estil... com he dit? Ah sí, fresc, amè i directe. Boing, boing, boing. Dons no, senyores i senyors; Biel Martí té la virtualitat d'escriure així. Un estil que permet una lectura àgil... i encara sort, perquè amb la sobredosi d'aventures o d'escenes que descriu, és imprescindible oblidar-se d'entrada de l'estil recargolat que vesteix Versalles, però en versió literària. Més o menys el que jo mateix estic fent ara, i a sobre sense massa sentit de l'humor, dit sigui de pas. Deu ser, de ben segur, per la cosa aquella de l'estrés, un bonic invent del nostre segle (amb efectes retroactius, tanmateix). De totes maneres, cal reconèixer que té el seu mèrit escriure alguna cosa (amb sentit o sense) un diumenge de bon matí (eh, Biel?).

La novel·la consta de deu capítols amb l'avantatge que cadascun d'ells té autonomia interna, important per a aquells que, com jo, els falta aquell combustible tan escàs que se'n diu temps.

D'entrada tenim la introducció, on veiem que els millors científics saben i poden fer gala d'una envejable imaginació. En lloc d'explicar als seus alumnes el revolucionari invent del Propulsor, planteja enmig de l'estupefacció general la història més fascinant que molts d'ells hauran sentit mai (servidor inclòs, i això que jo no hi era perquè deuria tenir alguna classe de Dret Civil o Financer a la mateixa hora).

Tota la història comença arran de l'obertura d'un llibre màgic tal i com manen els sagrats manaments de la literatura fantàstica. L'observació que em permeto fer en aquest punt fóra que, home!, tan com caigut del cel, el llibre... A mi que em diguin que se'l troba a l'hemeroteca, cobert de pols i de telaranyes, amb alguna inscripció jeroglífica o sense res escrit a primer cop d'ull i... Bé, potser sóna massa a Harry Potter, això. De totes maneres, suposo que l'autor va començar anant a ralenti perquè, molt assenyat de part seva, va optar per reservar-se la imaginació per a més endavant.

El llibre en qüestió parlava d'algun lloc anomenat Turbània. Mogut per la curiositat i per la intriga que se li anava "desvelant" a cada pàgina (oi, oi, oi, que en sóc, de dolent! Escassíssimes faltes que hi ha i encara les poso en evidència... Daixonses, si ni veieu alguna, en aquest text, sereu més discretets/etes, oi? Gràcies), en Tobies emprèn el viatge.

Arribem a conèixer en Trípidi i en Tràpidi al primer capítol, amb un secret i una pregunta final. A partir d'aquest moment s'entreveu amb nitidesa la intenció de l'autor: plantejar-nos alguna pregunta al final de cada capítol. Hi haurà vuit (o potser set?) preguntes en total. Les respostes, a l'epíleg. De fet, el secret que amaguen en Trípidi i en Tràpidi (em permeto així per les bones la llicència de donar aquesta pista) es desprèn de la seva pròpia personalitat o, millor dit, de llur composició personal.

Al segon capítol ens endinsem al poble dels inútils (o de les obvietats més obviades). Atenció als més malpensats: no se us acudís pas de fer analogies absurdes, que podríeu prendre mal. Perquè tot, per inútil que sigui, pot tenir (o té) alguna significació...

A partir d'aquí, per cert, ens acompanyarà durant uns quants capítols una "dona de gran bellesa" que l'autor bateja amb el bonic nom de Laques Miralriu (cognom del qual en trobareu l'explicació en aquest segon capítol). Coneixem al tercer capítol els petibanquis, una espècie de Barrufets en groc, i el fals rat-penat, anomenat Arnau de Pond, amb títols nobiliaris i una història d'enveges i traïcions que falla d'alguna part.

A la quarta entrega es posa de manifest la cara oculta de l'autor, la pro-soviètica, la de la lluita contra l'abús i l'explotació i el desgast que aquestes accions ocasionen. Les pedres ja n'estan tipes. Han decidit revoltar-se. Quin paper hi jugarà en Tobies? Se l'escoltaran? I si se l'escolten, per què ho haurien de fer? O per què no? I per què a qualsevol-resposta-que-hagueu-donat? I per què hauria d'ésser així? I per què... I per què no enviem a fer punyetes tots els "per-quès" del món? Em remeto a aquesta quarta entrega.

El cinquè capítol el passaré un mica de pressa. És d'aquells emotius, sabeu? Les Dones-bombolla i el Jardí de les Maduixes, es titula. Maduixes que no són totes iguals, i que cal saber-les distingir perquè, que no siguin

iguals, no vol dir que no s'assemblin. L'autor recopila les cinc preguntes fins ara plantejades. Que els més intrèpids, imaginatius i agosarats comencin a donar respostes!

Per arribar algun dia a Turbània resultava imprescindible passar pel bell mig de la Ciutat Plantada (capítol sis), on unes boires misterioses donen peu a llegendes i, per descomptat, a alguns interrogants oberts. Molts científics han passat per allà. Només uns quants han estat rescatats de les boires.

Per no oblidar-nos d'enlloc, l'autor ens porta fins a la resta dels llocs, capítol setè, sobre el qual convé fer una puntualització. L'autor s'excusa atès que hi figuren dos capítols, l'anterior i el número set, per aquelles coses traïdores del retalla i enganxa. Bé, el setè capítol, la resta de llocs, és la font de les frustracions de les que tantes vegades som víctimes en no trobar allò que cerquem amb més vehemència. Sovint passa, sí. Allò de buscar el bolígraf com un boig, bo i tenint-lo ben penjat a la butxaqueta de la camisa, o bé els apunts per a l'examen de la propera setmana, convençut que els vas deixar damunt l'escriptori quan ni tan sols se t'havia acudit de treure'ls de la carpeta (ejejem!). Tot és allà, en aquesta espècie de Món Perdut, on hom hi trobarà, fins i tot, el "Pati dels tarongers número 14". L'autor no precisa, és clar, amb quins polítics deambulant-hi.

El caos és l'element inspirador de l'escenari, prou ben descrit, amb aquell toc de burocràcia crític i arrodonidor que li cal a l'episodi. I una pregunta sorprenent, potser de les millors i de les més reflexives de tota la trama. I arribem a Turbània, senyores i senyors, enmig de la lògica expectació de tot l'auditori, alumnes i professors invitats inclosos. És el món dels elements abstractes personificats, allà on tot és algú, allà on el Professor Hoppenhaimer conclou, en certa manera nostàlgic, la història del seu viatge a Turbània. Un viatge compartit per tots els presents a l'aula i que ha relegat el Propulsor a un segon terme. Ja m'agradaria a mi que m'haguessin explicat la Constitució o l'Estatut amb una classe magistral com aquesta!

A Turbània, per cert, el protagonista es troba amb el "guiador" (sóna a títol de pel·lícula americana, cert, però m'abstinc d'anar més enllà de la mera indicació perquè resultaria insultant comparar qualitat amb segons quina mena d'exportacions americanes). Ell l'ajudarà a trobar les respostes a tots els enigmes... A tots? Els/les alumnes sabran intuir-los? I els/les lectors/lectores? Biel Martí ens llança el guant. I no tanca del tot un final que, malgrat tot (i això és un ínfim puntet negatiu), acaba amb una estocada una mica massa en sec. Però la màgia i la fantasia viscuda al llarg de tot el relat mereix l'humil elogi d'aquesta pretesa crítica.

"Alícia al País de les Meravelles" és, encara avui, tot un clàssic. Però "El viatge de Tobies Hoppenhaimer a la recerca de Turbània" demostra de forma indiscutible que no fou, ni de bon tros, un punt i final en el món de la literatura fantàstica.

I quant als americans abans esmentats, com dirien alguns, que n'aprenquin!

Vila de Lluçà, 6 de març de 2005